

scat Butlletí

de la Societat Catalana de Terminologia

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Gener-febrer de 2013 | Núm. 34 | Crèdits

scaterm.iec.cat

En aquest número...

- Les nostres notícies
- Altres notícies
- Les cròniques
- El terme és notícia
- Novetats
- El web recomanat

Recordeu que...

...us podeu **subscriure** al butlletí si no el rebeu encara.

...podeu adquirir i consultar la revista *Terminàlia* i les obres de la col·lecció «*Memòries de la Societat Catalana de Terminologia*» al Portal de Publicacions de l'IEC.

...ens podeu fer arribar els vostres suggeriments, notícies o novetats per al proper butlletí. Només heu d'escriure a scaterm@iec.cat.

Les nostres notícies

Terminàlia, núm. 6

Ja està disponible **en línia** el número 6 de la revista *Terminàlia*. Aquest número, a més de contenir els articles seleccionats per avaluadors externs, conté un monogràfic dedicat a la formació en terminologia, que es configura a llarg de les seccions «Entrevista», «Dossier» i «Semblança».

Com s'explica en l'editorial d'aquest número, el Consell de Redacció convida els lectors de la revista a proposar possibles temes per a propers monogràfics. Podeu enviar les vostres propostes a terminalia@iec.cat.

Ben aviat, els socis i subscriptors de la revista en rebreu un exemplar en paper.

XI Jornada de la SCATERM

S'està treballant en la preparació de la XI Jornada de la SCATERM, que aquest any tractarà de la terminologia en el món educatiu i comptarà amb la participació del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya. Ben aviat es faran públiques les dates i el lloc de la Jornada.

Altres notícies

Premi pòstum a Lluís Marquet

El dia 15 de desembre va tenir lloc a la Sala de Plens de l'Ajuntament de Premià de Dalt el lliurament del Premi Càrmina 2012, que el Consell Municipal de Cultura i l'Ajuntament van atorgar a títol pòstum a Lluís Marquet i Ferigle.

Aquest premi es concedeix cada dos anys a la personalitat que ha destacat més en l'àmbit cultural del municipi.

En l'acte van intervenir Josep Ferrer i Núria Aramon, lingüistes, i Salvador Alegret, catedràtic de química i membre de l'Institut d'Estudis Catalans.

Lluís Marquet (1937-2011) era enginyer industrial i estudiós i divulgador del català en els camps de la ciència i de la tècnica. Entre les seves nombroses publicacions, destaquen els diccionaris tècnics (electrònica, mecànica, mesures) i el recull d'estudis sobre neologia *Novetat i llenguatge*.

Les cròniques

Present i futur de la terminologia catalana

El 26 de novembre de 2012 M. Teresa Cabré i Castellví va donar una conferència a la seu de la Fundació Torrens-Ibern, al Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Barcelona, amb motiu d'una nova sessió dels seus «Diàlegs».

Amb la introducció i la presentació prèvies de Jaume Martí, en la seva condició de membre del Patronat de la Fundació Torrens-Ibern, la doctora Cabré va començar la conferència amb els agraïments de rigor, tot recordant que feia trenta anys que havia participat en una taula rodona sobre terminologia catalana en aquesta mateixa institució. Entrant en matèria, i anticipant-ne el contingut, va dir que constaria de dues parts (terminologia i terminologia catalana, respectivament), que tractaria de fer breus per a deixar temps per al col·loqui.

I. TERMINOLOGIA

Va centrar el seu breu repàs en tres moments històrics diferenciats i tres maneres diferents de veure la terminologia: 1) els inicis, 'entorn de la figura d'Eugen Wüster (anys trenta del segle passat); 2) L'Oficina Quebequesa de la Llengua Francesa (anys seixanta) , i 3) les darreres tendències aparegudes els anys noranta.

1) L'enginyer elèctric austríac Eugen Wüster és considerat el pare de la terminologia, que es pot dir que va néixer de la seva mà en haver-la de menester per a les relacions comercials internacionals derivades de l'exportació de les serres mecàniques fabricades a les instal·lacions que eren propietat de l'empresa familiar. És famós el seu treball de compilació del diccionari esperanto-alemany, que forma el gruix de la seva tesi, considerada l'obra seminal de la ciència terminològica. Entre d'altres, la seva recerca sobre comunicació tècnica internacional va permetre la creació el 1936 del Comitè Tècnic de Normalització de la Terminologia, els principis de la qual contribuï a forjar.

2) L'Oficina Quebequesa de la Llengua Francesa és una institució del Govern del Quebec creada el 1961, que té per missió de contribuir a l'objectiu polític de la difusió del francès: en concret, definir i conduir la política del Quebec en matèria d'oficialització terminològica així com de francesització de l'Administració i de les empreses. Hi neix la noció de *terminologia*, i fruit del seu treball és *Le grand dictionnaire terminologique* i la *Banque de dépannage linguistique*, tots dos accessibles en línia en la seva seu d'Internet.

3) Als anys noranta del segle xx apareixen les tecnologies de la informació i la comunicació i a continuació se'n generalitza l'ús. Apareix, com a conseqüència, la lingüística computacional i amb ella les màquines, que han creat noves maneres de veure la terminologia, tant en la pràctica com en la teoria. En concret, i de la mà de la teoria comunicativa desenvolupada a la UPF, sorgeix una nova definició de *terme* com a «*unitat lèxica que activa un sentit precís en unes condicions pragmàtiques i de discurs determinades*».

En aquest període, caldria destacar també l'aparició d'altres propostes terminològiques rellevants, com ara la socioterminologia, la sociolingüística cognitiva, la lingüística de corpus, la terminologia descriptiva (enfrent de l'anterior terminologia prescriptiva), l'enfocament comunicatiu de la terminologia.

II. TERMINOLOGIA CATALANA

En referir-se, d'una manera introductòria, a la Llei de normalització lingüística i a la creació del Termcat (i als paral·lelismes que, salvant les distàncies, es poden establir amb L'Oficina Quebequesa de la Llengua Francesa, va començar fent dues constatacions a tall de resum del panorama actual:

1) D'una banda, és molta l'activitat terminològica que s'està duent a terme actualment, no solament per part del Termcat sinó també d'altres grups diversos. I, no obstant això, a l'exterior no es coneix l'envergadura d'aquesta activitat global, sinó que només es coneixen les tasques dutes a terme pel Termcat i pel grup de l'IULA de la UPF. Sembla, doncs, que l'activitat pròpiament dita de terminologia en català es redueixi a la producció del Termcat.

2) De l'altra, malgrat que les possibilitats de treball en terminologia hagin evolucionat, i que passats gairebé trenta anys des de la creació del Termcat ja es pugui fer balanç de l'adequació del model que es va establir, es pot dir que no s'hi han fet pràcticament canvis.

I, una vegada formulades les premisses anteriors, va concloure explicitant quins són els punts que al seu parer no estan prou ben resolts i va presentar aquests suggeriments alternatius:

1) Caldria recuperar el protagonisme dels especialistes catalans en l'elaboració de la terminologia, perquè potser d'alguna manera es va copiar massa literalment el model del Quebec.

2) Fóra desitjable arribar a una distribució de funcions entre institucions i grups de treball, sense competència entre ells. De tal manera que el Termcat assumís el paper exclusiu de coordinació, normalització i difusió, i confiés

a d'altres organismes i grups de treball la producció de terminologia.

3) Semblaria més adequat que el Consell Supervisor, encarregat de la normalització dels termes, depengués directament de l'Institut d'Estudis Catalans.

4) Caldria potenciar més una cooperació lleial i adequada entre els diversos actors (amb distribució de tasques i reconeixement de la feina dels altres).

5) Finalment, es podria crear una xarxa de grups de treball en terminologia (a l'estil de la xarxa CRUSCAT per als grups de sociolingüística), que donés més unitat i visibilitat al treball terminològic en català.

III. COL·LOQUI

La recepció dels manlleus científics i tècnics va donar lloc a un debat molt animat i a un viu intercanvi de punts de vista sobre criteris que condicionen l'ús, no únicament terminològics, sinó també lexicogràfics i d'altre tipus.

Miquel-Àngel Sánchez i Ferriz
Vocal de Publicacions de la SCATERM

El terme és notícia...

L'oracle de Delfos també és un mètode

© alfrephoto | Flickr

La tècnica endevinatòria practicada a Delfos durant l'antiga Grècia i coneguda amb el nom de *oracle de Delfos*, presenta certes similituds amb un mètode modern de prospecció consistent a interrogar repetidament i separadament diversos experts sobre un tema que és objecte d'estudi, i confrontar-ne les opinions per intentar arribar a una solució de consens, tal com es defineix en el *Diccionari de comunicació empresarial. Publicitat, relacions públiques i màrqueting*, publicat l'any 1999 per Enciclopèdia Catalana i elaborat conjuntament amb el Termcat.

Aquest mètode es va crear a mitjan segle xx als Estats Units, amb el nom originàriament anglès *Delphi method*, on *Delphi* és la forma anglesa del topònim Delfos. Tal com s'explica en diverses fonts, com ara *Gazing into the Oracle. The Delphi Method and its Application to Social Policy and Public Health*, sembla que aquest nom no va ser proposat pels creadors del mètode, que ni tan sols el van trobar prou adequat, sinó per altres persones del seu entorn. Sigui com sigui, el nom *Delphi method* és el que s'ha imposat per a referir-se a aquesta tècnica.

Per tot el que s'ha dit fins ara, que és el que s'ha pogut esbrinar sobre l'origen d'aquest terme, sembla que l'adaptació al català hauria d'haver estat *mètode de Delfos* o potser *mètode Delfos*. Però no és la proposta que hi ha recollida al Cercaterm, on trobem *mètode Delphi*. I passa el mateix en francès, on es proposa la forma *méthode Delphi*, en lloc de *méthode de Delphes*, des d'organismes que vetllen per la qualitat lingüística del francès, com ara l'Oficina Quebequesa de la Llengua Francesa (veg. *Le grand dictionnaire terminologique*).

Es fa estrany que un cas aparentment tan simple d'adaptar a les altres llengües, hagi estat resolt per organismes oficials amb el manteniment de la forma anglesa del topònim. Potser hi ha alguna raó que ho justifica, però no és gaire coneguda, ja que hi ha altres veus que aposten clarament per l'adaptació total del terme, com es fa des de l'Idescat per al *català*, i des de *Puntoycoma* (núm. 121) per al *castellà*. I, entre la nombrosa bibliografia que hi ha sobre aquesta tècnica, no són pocs els experts que l'anomenen *método de Delfos* (en castellà) i *méthode de Delphes* (en francès).

Àngels Egea
Serveis Lingüístics de la UB
Vocal del Butlletí de la SCATERM

Novetats

Butlletí d'Informació del TERMCAT, núm. 15

Butlletí d'Informació del TERMCAT, núm. 16

Butlletí d'Informació del TERMCAT, núm. 17

Diccionari de recerca clínica: farmacologia (Termcat)

Difusió i ús dels termes: Espais Terminològics 2012 (Termcat)

Llengua i Ús, núm. 52 (revista tècnica de la Direcció General de Política Lingüística)

Fórmules químiques (Termcat)

Puntoycoma, núm. 129 (butlletí dels traductors espanyols de la Unió Europea)

Puntoycoma, núm. 130 (butlletí dels traductors espanyols de la Unió Europea)

Revista de Llengua i Dret, núm. 58 (desembre de 2012) (revista de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya)

Terminologia bàsica de les xarxes socials (Termcat)

Vocabulari panllatí de les pneumopaties professionals (Realiter)

El web recomanat

Le grand dictionnaire terminologique

En aquest número del *Butlletí* s'ha fet referència en diverses ocasions a **Le grand dictionnaire terminologique** (GDT): a «Les cròniques», a «El terme és notícia...» i a les «Novetats», a propòsit de la publicació del **Vocabulari panllatí de les pneumopaties professionals**. Aquest vocabulari és un projecte de la Xarxa Panllatina de Terminologia (Realiter) que ha coordinat l'**Oficina Quebequesa de la Llengua Francesa** (OQLF), raó per la qual els termes s'han introduït al GDT, des d'on podeu consultar-los a partir de qualsevol de les llengües d'equivalència (consulteu, per exemple, el terme *antracosi*).

El GDT és el banc de dades terminològiques de l'OQLF, que conté fonamentalment correspondències terminològiques entre l'anglès i el francès, però també pot contenir equivalències cap a altres llengües romàniques si algun organisme competent n'ha aportat la informació necessària.

La funció i característiques del GDT són similars a les del Cercaterm del Termcat; és a dir, en tots dos casos es tracta de bases de dades terminològiques que tenen l'objectiu d'assegurar la implantació d'una terminologia correcta en la llengua del país i que tenen el suport dels òrgans de govern respectius per a poder dur a terme aquesta tasca.

Per als lingüistes i terminòlegs catalans, és interessant de tenir en compte aquest recurs, perquè les solucions proposades per al francès poden ser útils per a trobar alternatives denominatives catalanes, especialment quan es tracta d'evitar un manlleu o un calc de l'anglès.

The screenshot shows the homepage of the 'Le grand dictionnaire terminologique (GDT)'. At the top left is the logo of the 'Office québécois de la langue française' with the word 'Québec' and a small flag icon. To the right is a navigation bar with links: 'Accueil', 'Plan du site', 'Courrier', 'Portail Québec', 'FAQ', and 'Aide'. Below the navigation bar is the title 'Le grand dictionnaire terminologique (GDT)' and a small 'A A' logo with 'TRILLER DU TEXTE' underneath. The main content area is divided into three columns:

- EXPLORATION:** Contains 'Le GDT en bref' (a brief description of the GDT as a bank of terminological files) and 'Politiques et guides' (work of terminologists and policies).
- NOUVEAUTÉS:** Contains 'Actualité' (a news item about winter sports terminology) and 'Fiches en vedette' (featured entries like 'danse à la barre verticale', 'danse aérobique latine', 'entraînement en parcour', and 'trampoline au mur').
- RECHERCHE:** A search interface with a search bar, a 'CHERCHER' button, and a help icon. Below are filters for 'Préférences de recherche', 'Interrogation' (radio buttons for 'parmi les termes' and 'dans les définitions et les notes'), 'Terme qui' (dropdown menu set to 'est égal à'), 'Langue d'interrogation' (dropdown menu set to 'toutes les langues'), and 'Domaine' (input field set to 'Tous les domaines'). There are also buttons for 'Afficher les domaines', 'Mémoriser mes préférences', and 'Effacer mes préférences'.

At the bottom, a 'Saviez-vous que...' section states: 'Si vous précisez une langue d'interrogation, la saisie automatique ne proposera que des termes dans cette langue.'

SOCIETAT CATALANA DE TERMINOLOGIA
Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

scat
term

D'acord amb el que estableix la Llei orgànica 15/1999, podeu exercir el dret d'accés, de rectificació, d'oposició i de cancel·lació de les vostres dades per correu electrònic a scaterm@iec.cat.